

JUHA VARTO

Mitä Platon "todella sanoi"?

Jokainen ihminen ja jokainen kulttuuri poimii teksteistä luetuksi sen, mikä vastaa hänen tai kulttuurin tarpeita. Luettu yleensä ylittää sen, mikä voisi tulla luettavaksi – itse tekstin – joka on monin tavoin rikkaampi ja täynnä mahdollisuuksia. Lukutapa on kiinni kovin monesta tekijästä, joilla ei yleensä ole mitään tekemistä tekstin, sen kirjoittajan eikä kummanakaan aikeiden kanssa. Vaikka nykyisin on tapana puhua luetustakin ikäänkuin se olisi teksti, on syytä kuitenkin erottaa toisistaan mahdollisuuksista rikas annettu ja sen rikkaudesta köyhdytetty otettu, joka usein jäykistyy, kivettyy ja kaavoituu kaanoninkaltaiseksi, jopa niin, että teksti edessään ei edes näe sen moninaisia mahdollisuuksia.

Tämä on erityisen selvää kulttuureissa, jotka ovat kiinni kirjoitetussa sanassa. Puhutussa kulttuurissa kirjoitettu ei ole sen kummempi, ei sen vakiintuneempi eikä koskaan kaanoninkaltainen, koska jokainen näkee, että se on vain satunnaisen keskustelun tuotos. Jokainen puhunta vie siltä tulkinnan ja tuo sille uuden. Mutta kun kulttuuri pyrkii vakiinnuttamaan sanan ja irrottamaan sen moninaisista luennoista, mikä tahansa lukutapa saattaa muuttua välttämättömäksi, tavaksi, jota ei voi välttää.

Platonin vastaanotossa on useitakin tällaisia piirteitä. Vaikka Platon kirjoitti dialoginsa vapaaseen, kevyeen muotoon, jonka pitäisi ohjata lukemista vapaaseen ja kevyeen suuntaan,

jo varsin pian lukijat oppivat yhden tavan lukea. Se ei ollut kenenkään pakottama vaan se oli tapa, joka sopi odotuksiin. Myöhemmin odotukset säilyivät ilmeisesti niin samansuuntaisina, että suurempia muutoksia ei tullut. Yhä edelleen jokainen kirjoittaja puhuu Platonin ideaopista, vaikka sanookin seuraavassa lauseessa, ettei Platonin kohdalla voida puhua mistään ideaopista. Sama tietämisen, taiteen, kirjoittamisen ja valtion kohdalla: haamumaiset mutta täysin stabiloituneet tulkinat kummittelevat jo tuhannettaviidettäsadatta vuottaan.

Moralistien haave: lihaton rakkaus

Platoninen tai sokraattinen rakkaus on kuva, jolla on yksiselitteisen lihaton merkitys. Kyse on ilmauksesta, joka tarkoittaa halua, jota ei toteuteta, tai haluttomuutta, joka kiedotaan viiraaseen vaatteeseen.

Kyse saattaa olla kyvyttömyydestä tai sopimattomuudesta, joskus sosiaalisesta erilaisuudesta (erityisesti ”sokraattisen” kohdalla), mutta yhtäkaikki kyse on rakkaudettomuudesta, jolle on annettu väärä nimi. Jotta väärää nimeä kuitenkin voidaan käyttää, vedotaan Platonin dialogiin *Pidot*, jonka juoni muistetaan kohtauksittain: idean rakastaminen on arvokkaampaa (tulee nimittäin myöhemmin) kuin ruumiin rakastaminen, ja Sokrates ei sortunut nuoren Alkibiadeen lihallisiin houkutuksiin. Tämä on todellakin kuin uskonnonopettajan päiväkirjasta: henki on vahva ja osoittaa lihalle paikkansa.

Tämä tapa tulkita Platonia sopi jo ennen Kristinuskoakin: stoalaiset pitivät jostain syystä arvossa pidättymistä lihan edessä, kynnököt ja hedonistit kielsivät satunnaisen sukupuoliaktin merkityksen filosofiassa ja Aristoteles roomalaisineen näki lihassa vain suvunjakamisen merkityksen. Ei siis ollut yllättävää, että kaanon oli helppo omaksua siinä vaiheessa, kun kristillinen kulttuuri omaksui Platonia: Augustinus, lihatoman ihmiselämän apostoli, kunnioitti Platonia juuri platonisen rakkauden vuoksi, koska näin Platon oli osoittanut jo ennen Jeesusta, että rakastaa voi vaikka ei yhdykään.

Seuraavat vuosisadat tätä kaanoniam on toistettu niin harvaasti, ettei Platonin oma teksti, käännyttyään kansankielillekin, ole pystynyt enää lukeutumaan kaanonin läpi. Se on jo luettu. Lukutapa on jo sallinut yhden luennan ja pitkä aikaan ei riitä vapauttamaan siitä.

Eri tavat lukea *Pidot*-dialogin loppua

Platonin kaikki dialogit ovat monitasoisia, usein ironian tai etäännytyksen leimaamia. Niissä ei ole sitä, ”mitä Platon todella sanoi”, mutta niissä on monia muita, lukijan näkökulmastakin riippuvaisia kannanottoja. Jokainen dialogi rakentuu oman dynamiikkansa mukaan: lukijaa kuljetetaan usein kuin pässiä sarvista, ilman mitään mahdollisuutta jarruttaa tai miettiä omaa aspektiaan. Platonin ilmeinen tarkoitus oli retorikalla tehokkuudella laittaa lukija lukemaan toisin kuin olisi ollut hyvä. Lukija joka tapauksessa joutui aina lukemaan tekstin – tavalla tai toisella – toisenkin kerran (ainakin päässään), ja tällöin paljastui, kuinka ironia rakennetaan.

Kreikan kirjallisuuden tuntijat keuhvat Platonin kieltä, mutta kaikki eivät kehu hänen retorista taitoaan. Platon vaikuttaa paikoin epäluotettavalta: hän ei ole johdonmukainen, hän käyttää satunnaisia tyylikeinoja ja usein dialogit ovat kuin kokoonkursittuja, kahdesta tai kolmesta osasta häthätää rakennettuja.

Esimerkiksi *Pidot* näyttää koostuvan retorisesti epätasaisesti. Ensin ovat pöytäpuheet Agathonin voiton kunniaksi: korkealentoista, unohtumattoman nerokasta sanailua, jossa on viisautta jokaiselle lukijalle. Tyyliiltään tämä osa on jo kokonaisuus eikä kaipaakaan seuraavaa osaa. Sillä perässä seuraa Sokrateen monologimainen, osoitteleva, oppimestarimainen selonteko, jonka sisältö on vielä laitettu *poissaolevan* naisen, Diotiman, suuhun. Me voisimme vielä – ”filosofisista” syistä – hyväksyä tämän, mutta Platon jatkaa yhä mauttomammin tuomalla paikalle Alkibiadeen, joka siirtää keskustelun koko-

naan viikkolehdistä, kertoessaan, kuinka yrityt vietellä nuorukaisena Sokrateen. Ja koko dialogi päättyy tavallaan epäarvokkaasti ja sopimattomasti kuten juominkien (*symposion*) pitääkin.

Nämä kolme osaa ovat kuitenkin se, minä *Pidot* on meille tekstinä annettu. Ja koska olemme tottuneet lukemaan *Pitoja* jo pari tuhatta vuotta, kokonaisuus rakentuu jotenkuten. Harvemmin sen sijaan sanotaan ääneen, että kyse on tyyllisesti, retorisesti ja argumentatiivisesti nerokkaasta kokonaisuudesta, joka vetää hyväuskoisen ja usein sanauskoisen lukijan alta maton pois useamman kerran. Kuitenkin: juuri rakenne on suurin tyyllinen anti *Pidoissa* ja juuri se paljastaa tekstin mahdolliset erilaiset lukutavat.

Lukutavat antautuvat lukijalle, joka ei etsi tekstin ratkaisua sanoista tai oman odotushorisonttinsa enteilemistä argumenttiketuista. Onhan olemassa toinenkin tapa: antaa tekstille autonomia, jonka kautta se paljastuu useaksi tekstiksi, joiden väliset suhteet – yhdellä, kahdella, kolmellakin tasolla – vasta rävyttävät silmille sen, ”mitä Platon todella sanoi”. Tämä lukutapa on niin sanotusti luonnollinen: vain filosofisesti naivi ihminen, joka on vapaa kaanonista, voi antautua tekstille siinä määrin, että teksti monitasoisuudessaan alkaakin paljastaa tasojen välistä argumentointia.

Pidot-dialogin loppuosan lukeminen on hyvää harjoitusta muihinkin Platonin dialogeihin: lukija voi oppia, ettei argumentti ole sama kuin lause tai vuorosana, ettei argumentti filosofin tekstissä ole ollenkaan lauseiden ja vuorosanojen tasolla vaan aivan muualla. Se muu on filosofinen tapa kirjoittaa teksti niin, ettei se tyhjene millään lukemisella eikä missään ajassa. Ja sellaisiahan kaikki todelliset tekstit ovat. Harjoituksena tämä annetun (tekstin) ja otetun (lukutavan) suhteuttaminen toisiinsa tuottaa neliulotteisen merkitysavaruuden, jossa on varsin helppo navigoida rakentaakseen argumentointia eteen- ja taaksepäin: ketjuttamalla eri tasoissa esitettyä ja palaamalla uuden kohdalla tunnistamaan edeltävässä sen rakennusaineet.

Miesten puheet

Pidot-dialogi alkaa tragediakirjoittaja Agathonin kunniaksi pidetyissä juhlissa, joissa esitetään puheita rakkaudesta. Tarkoitus on ilmeisesti selittää, mitä rakkaus on tai kuinka rakkaus on tullut osaksi ihmiselämää. Kyse on usein nominaalimäärittelmistä, jotka esitetään *narratiiveina* tai *direktiiveinä*; määrittelmien vähäistä avoimuutta kuvaa ilmeinen poissulkevuus, sillä jokaisen osallistujan kertomus ottaa uuden näkökulman ja unohtaa edellisen esittämän. Rakkaus voi siis olla joko sitä tai tätä, sen mukaan, millaisen retorisen asenteen puhuja valitsee.

Toiset ovat poliittisia, toiset pedagogisia, joku on hauska ja kolmas pyrkii jonkinlaisen tapakuvauksen kautta hyväksyttävään ihmisen sukupuolisuuden moninaisuutta tai valtasuhteita. Yhteistä näille narratiiveille ja direktiiveille on antaa selitys, jota ei voi lukea usealla tavalla. Lukutapa on annettu kerrottaessa ja teksti on yksitasoinen: se on argumentti, joka alkaa itsestä ja päättyy itseän, eikä sitä voi kumota tai todistaa.

Useat kertomukset saavat aikaan naurua tai hyväksymistä, koska kyse ei ole tiedon etsimisestä eikä kokemuksen kuvaamisesta, nehan edellyttäisivät yhteisen luotettavan pohjan rai-vaamista. Niinpä kertomukset eivät edellytä kritiikkiä vaan ne ovat todellakin juomapuheita, tosia kylläkin, hyvin inhimilli-

siä, mutta eivät vaadi itselleen mitään statusta. Ne eivät *itsesään* ole filosofista puhetta.

Mutta ne ovat osa filosofista puhetta, itse asiassa ensimmäinen osa, jonka tarkoitus on paljastaa tavanomaisen kertomuksen heikkous. Tavanomainen kertomus voi olla vain yksi monen joukossa, vailla elimellistä sidettä yhteenkään toiseen kertomukseen. Tarvitaan lukija tai kokooja, joka voi sitoa, mutta yksistään ne eivät asetu mihinkään, mikä voisi argumentoida. Yhdessä ne kuitenkin alkavat argumentoida, ”Platonin tekstinä”, osoittamalla sen suuren tyhjyyden, mikä rakkaus-teeman narratiiviseen ja direktiiviseen käsittelyyn aina kuuluu.

Sokrates sanookin (198cde), että kaikki ylistyspuheet rakkaudelle ovat täynnä tyhjää, koska ne ovat ylistyksiä, jolloin on tärkeää ainoastaan löytää vaikuttavia ilmauksia, mutta on vähemmän tärkeää, että ilmaukset paljastaisivat totuuden.

Sokrateen yritys sanoa *edes jotain*

Sokrates yrittää tämän jälkeen analysoida Erosta: hän pyrkii löytämään sen, mitä Eros on ja mitä Eros ei ole ja tällä tavoin saamaan kiinni rakkaudesta. Erokselle löytyy näin lukuisia oletettuja kauniita epiteettejä, joilla ei ole täyden vakuuttavuuden voimaa, mutta jotka ovat vakiintuneita oletuksia, koska niin moni uskoo niihin. Ilman viihdelukemistojakin rakkaus oli jo saatettu imelän ja harsoisen kuvan taakse, josta oli vaikea nähdä, mitä Eros varsinaisesti on.

Kun Sokrates huomaa, etteivät muut keskustelijat (lähinnä nuori Agathon) pysty seuraamaan kyselyä, joka asettaa arvioitavaksi tavanomaiset oletukset, hän ottaa käyttöön uuden välineen, *poissaolevan*. Diotima, mantineialainen viisas nainen, oli opettanut Sokratesta, joka siis nyt vain siirtää viisautta. Platon asettaa lukijan ekskurssille, pois aiotusta suunnasta, kohti jotakin, josta kukaan paikalla olevista ei ole vastuussa. Teksti siirtyy lukijan vastuulle, vaikka lukijalla ei ole keinoja tarkistaa, onko Diotima Sokrateen fiktio vaiko todellakin ulkopuolinen, vanha ja toinen.

Luotettavuuden kannalta näillä tiedoilla olisi lukijalle merkitystä, mutta Platon jättää asian täysin auki. Tällä on argumentoinnin kannalta suuri merkitys. Nyt Sokrates voi puhua – varmuuden asteesta piittaamatta – ikäänkuin toisella suulla, jolloin hänen oma suhteensa teemaan jää edelleen avoimeksi. Tällä on merkitystä myöhemmin, kun lukijan on muodostettava oma käsityksensä.

Diotiman kertomus rakkaudesta on eräs kauneimmista narratiiveista, joita rakkaudesta on kirjoitettu. Se on kaukana imelyydestä, koska se käsittelee rakkautta ihmisen herkkyytenä, avoimuutena, kaipauksena ja yksinäisyytenä. Diotiman rakkaus-käsitykseen ei kuulu toista ihmistä muuna kuin rauhan rikkojana: toinen aiheuttaa tavattoman yksinäisyyden, riipivän onnen ja epätodellisen hyppäyksen kuvittelun kyvyissä. Mutta toinen ei jätä itseään minulle. Diotiman onkin oltava vanha ja viisas, kaukainen ja toinen, jotta hän voi kertoa tarinansa näin.

Diotima kuvaa (203cd) Eroksen nuorukaiseksi, joka ei ole kaunis, ei rikas, ei kotonaan, mutta jolla on silti kaikki, koska sillä on kaipaus. Kun tämä tulee ihmisen osaksi, hänestä ei ole narratiiveihin, vielä vähemmän direktiiveihin, juhlapuheita ei synny, koska kaikki on pyyhkäisty pois ja jäljellä on vain kodittomuus omassa itsessä. Koko huomio on toisessa.

Kun tämän jälkeen Diotima koko lailla vuolaan vuoropu-

helun kautta selittää rakastumista, lukijan on oltava varuillaan. Nyt ei ole kyse Eroksesta vaan ihmisen mahdollisesta tiestä sinne, mitä kutsutaan ”rakkaudeksi”. Tie on rakentunut osista ja sille eri ihmiset tulevat eri kohdista ja jokaiselle se muotoutuu eri tavoin. Platon laittaa Diotiman ja Sokrateen käymään vuoropuhelua, jonka on siis täytyntä tapahtua kauan sitten: kyseessä on muistiinpalauttaminen muiden edessä, pedagoginen speaktaakkeli, jonka tarkoituksena on siirtää rakkaus juhlapuheista, määritelmistä ja analysoinnista kohti kokemusta.

Diotima toimii Sokrateen kokemuksen peilinä, joka on vino: Diotima puhuu kaikista elämän puolista, joilla Sokrates on vaikuttanut (nautiskelijan, valtiomiehen, sotilaan, ruumiiltaan raskaan poikien rakastajan) saadaksesen näkyviin, kuinka moninaisena tie rakkauteen ilmaantuu kullekin ihmiselle. Tie ei ole yksi vaan se on yhtä monta kuin on minua rakastajana. Halu, oikeamielisyys, kunniantunto, kauneuden jano muiden muassa tulevat esille yhdessä ihmisessä ja hänen rakkaudessaan, vaikka me tavanomaisesti tunnistamme vain jonkin niistä (itsessä ja toisissa).

Diotiman pedagogisuus on peräti pedanttia, millä on merkitystä loppukohtauksen ymmärtämisen kannalta. Diotima toistaa moneen kertaan ruumiin vaatimukset: rakkautta ei ole sille, joka ei löydä tielle ruumiinsa vaatimusten kautta. Silmät ajavat nuoren kohti kaunista ja kauneus esiintyy meille parhaiten kauniissa ihmisessä. Kreikkalainen ajatus elävästä ihmisestä täydellisimmin ideaalina olentona näkyy Diotiman puheessa hyvin: elävä, kaunis, kosketettavissa, muuttuva, ohimenevä – siinä todellisen kauneuden määreet.

Mitään keinoa hypätä suoraan ”henkiseen kauneuteen” ei ole. Se olisi vain hyppäämistä tyhjään juhlapuheeseen, joka muuttuu pian direktiiviksi. ”Henkinen” on kokemuksen korvaamista määrittelyllä, kosketetun puuttumista ja siis kosketuksi tulemisen puutetta. Rakkaudessa ei ole henkistä aspektia, koska rakkaus aina koskee (sanan molemmissa merkityksissä).

Diotima opettaa Sokrateelle, että rakastamalla kaunista ihmistä hänen ruumiillisen kauneutensa tähden ja antautumalla koskettamisen kautta toiselle, ihmisellä on mahdollisuus oivaltaa rakkauteen kuuluvia muita päämääriä. Toinen ja koskettaminen (sukupuolisuus kokonaisuudessaan) rikkoo yksinkulkemisen viisauden, joka uhkaa ihmistä koko elämän ajan. On annettava toisen antaa kuljettaa itseään ja kuljettaa niin, että toinen voi kulkea minun kanssani (211b). Näitä toisia pitää olla useita, koska rakkauden laki ei ole monogaminen (211c).

Kosketuksessa ja promiskuiteetin kautta, jakamalla itseään ja ottamalla toisia, ihminen saavuttaa tajun kauneudesta, jota on vain niillä hetkillä, kun antautuu toiselle, toisen kuljettamaksi. Ihminen kerää nämä hetket ja alkaa nähdä kaipauksessaan, kuinka kauneus on samaa kaikessa siinä, minkä jakaa eikä pidä itsellään: taidoissa, puheessa, tiedossa.

Takaisin maan päälle?

Sokrates sortuu itsekin Diotima-kertomuksensa lopuksi samantyyppiseen juhlapuheeseen kuin muutkin miehet: hän alkaa puhua hyveestä mahtipontiseen ja epäuskottavaan sävyyn. Hän puhuu jumalten suosiosta ja kuolemattomuudesta tavalla, joka kaikissa Platonin teksteissä on pilkkaa humalaisten ja eulogistien tarinoista. Onneksi hänet keskeytetään. Paikalle saapuu Alkibiades tanssityttöjen seurassa ja hän saa aikaan yleisen remakan, jonka aikana heitellään nokkelia huomautuksia, nenäk-

käitä muistumia ja kiusottelevia sekä hännäviä sanoja (213). Alkibiades suistaa keskustelun frivooliksi suunsoitoksi, jona aikana äsken viljelty kaunopuheisuus katoaa ja antaa sijaa henkilökohtaisuuksille. Nämä kuitenkin synnyttävät uuden kysymyksenasettelun, jonka Alkibiades halua liittää illan teemaan; rakkauteen.

Kummallinen loppukohtaus

Alkibiades kertoo – joko ylistääkseen Sokratesta tai vain kiusataksaan tätä (”kosten sinulle myöhemmin”, 213e) – kuinka hän nuorukaisena yritti eri tavoin vietellä Sokrateen. Alkibiades käytti kaikkia niitä keinoja, joita vihjaava (ei-artikuloiva) vietteleminen edellyttää: järjesti tilanteita, antoi ymmärtää, luotti ruumiinsa voimaan. Sokrates ei kuitenkaan tullut vietyksi.

Sokrateesta syntyy outo kuva dialogin lopussa: hän toisaalta sanoo rakastavansa nuorukaisia ja erityisesti Alkibiadesta, mutta Alkibiades todistaa, ettei Sokrates ole rakastellut hänen kanssaan. Mikä on tämä mies, joka puhuu yhtä ja tekee toista?

Jos Sokrates todellisesti tarkoitti Diotima-puheessa esille nostamia asioita, hän on todellisesti sortunut samaan juhlapuheiden tyhjyyteen kuin muutkin Agathonin vieraat: hän kyllä pystyy puhumaan silmien kautta syntyneestä rakkaudesta, joka johdattaa koskettelemaan (rakastelemaan) kauniin kanssa, mutta hyppää itse suin päin rakkauden toisille asteille, joita ei – Diotiman mukaan – voi edes tavoittaa ilman koskettamista (rakastelemista).

Kun Sokrates punehtuu ja tulee noloksi Alkibiadeen kertomien asioiden vuoksi, syy ei olekaan hänen häveliäisyydessään, vaan paljastuksessa, jossa hänet osoitetaan yhtä tyhjänpäiväiseksi suunsoittajaksi kuin olivat muutkin puhujat: hän ei yltänyt sen lähemmäs kokemusta kuin toisetkaan.

Pitojen rakenteellinen viisaus

Pitojen rakenne yhdistää kaikki puhujat ja osoittaa, kuinka puhuminen mistä tahansa asiasta on helppoa vailla mitään todellista kontaktipintaa niihin kokemuksiin, joita voidaan pitää aiheen kannalta ensisijaisina. Kuitenkin, kokemukset ovat ensisijaisia, koska ainoastaan niissä ihminen joutuu tekemisiin sen asian kanssa, josta on kyse. Tämä ajatus tulee esille Platonilla tekstin jälkeen, erityisen voimakkaasti *Valtio*-dialogin luolavertauksessa. Ei ole aihetta, jollei ole kokemusta.

Puhuminen – siis käsitteellinen elaboroiminen, määrittelyminen, narratiivit ja direktiivit – on mahdollista, koska kieli on ensin. Kuten Derrida niin selvästi sanoo: kirjoittaminen (lue: kieli) on ensin ja puhuttu voi tulla sen jälkeen; ikävä kyllä kieli mahdollistaa puhumisen myös siitä, mistä ei ole puhuttavaa, siis mihin ei ole merkityksiä, joihin sanoilla voisi viitata.

Miesten puheet rakkaudesta ovat tyhjää juhlapuhetta ja ne osoittavat, ettei kukaan paikallaolevista ole koskaan ollut rakkauden alla, tilassa, jossa rakkaus on subjektina. Miehet pystyvät puhumaan rakkaudesta sen käsitteellisellä ja narratiivisella tasolla, jopa niin, että mukana on viittauksia itseän. Mutta he eivät asetu rakkauteen, siihen, että ”joku kuljettaa minua”, siihen että ”odottamatta havaitsee jotakin, joka on kuvaamattoman kaunista” ja siihen että ”siittää” tapauksesta riippuen jota-

kin. He ovat jo löytäneet rakkauden kielessä ja samalla kadottaneet sen itsensä (ja itsensä).

Näennäisestä erilaisuudesta huolimatta Sokrateen puhe on yhä tyhjä. Se on *poissaolevan* puhetta, poissaolevan Diotiman puhetta poissaolevasta. Poissaoleva ei tule esitetyksi, koska Platon ei uskonut representaatioon: mitään ei voi osoittaa tai tehdä läsnäolevaksi puhumalla, jollei asia ole kokemuksessa läsnä. Tämähän on myös luolavertauksen viesti.

Diotiman suulla Sokrates yrittää jonkinlaista eteen esittämistä, kuvitelmaa, speaktaakkelia (kreikaksi *theoremata*), ikään kuin toivoen, että se ylittää juhlapuheen ontoutuden. Mutta tulos on yhtä tyhjän kanssa, kaunista mutta aiheetonta. Alkibiadeen paljastus sitoo yhteen kaikkien paikallaolevien miesten puheet, osoittaa kuvitelmien merkityksettömyyden ja – ennen kaikkea – paljastaa meille, että Platon ”todella sanoi”, että Sokrates oli kykenemätön rakastamaan, koska ei suostunut nuorukaisen viettelemäksi.

Tällä tavoin *Pidot*-dialogin rakenne osoittaa enemmän kuin ne kuivakkaat tulkinnat, joiden vuoksi pidämme liha-tonta rakkautta filosofisesti parempana, kuvittelemme kauneuden ja puhumme siitä, mistä meillä ei ole kokemusta, koska kieli on jo tuossa, on jo tehnyt koettavan nähtäväksi ennen kokemista.

Platoninen rakkaus on siis vitsi, jonka edustajaksi Platonin fiktiivinen päähenkilö Sokrates joutuu, koska on kykenemätön erottamaan kieltä ja todella koettua. Kun Platon kuvaa *Valtio*-dialogissa, luolavertauksessa, ihmisen tietä ulos luolasta, hän kuvaa samaa tilannetta kuin *Pidoissakin*: ulos siitä, josta jo osaa puhua niin, ettei tarvitse olla omaa kokemusta. Luolavertauksen ulosautettava saa ”mustelmia ja ruhjeita”, *Pitojen* Sokrates joutuu hämilleen ja punehtuu, kun kylmä paljastus osoittaa hänet suunpiksijäksi, jonka rahkeet eivät riittäneet rakastamaan Alkibiadesta lihassa.

Liha on muutenkin Platonille kielen koetinkivi. Hän tuskin olisi kirjoittanut sanottavaansa dialogimuotoon, kryptiseksi argumenttikehiksi, jollei hän pyrkisi tällä tekniikalla ja dialogien rakenteellisilla piirteillä osoittamaan sanomattomissa olevaa, ennen kieltä olevaa, kielen edellytystä. Platonin oma aika oli yhtä lailla kuin omamme täynnä valmista sanottua vailla sitä, mistä sanotaan. Tätä taas ei voinut tuolloin kuten ei nytkään kuvata sanomalla.

Jos platoniselle rakkaudelle nyt olisi annettava uusi merkitys edellisen perusteella, platoninen tarkoittaisi rakkaudessa kuviteltua, kohteetonta, kielenkäytön tottumuksissa syntynyttä speaktaakkelia (*theoremata*), joka ei piirrä mitään ihmisen kokemukseen mutta tekee kokemuksen tarpeettomaksi täyttämällä saman kohdan kuin minkä kokemus olisi täyttänyt. Tämä simulaatio on meille nyt hyvinkin tuttu. Sen sijaan vähemmän tuttu se alkaa tällä tavoin ajateltuna paljastua useimmista Platonin keskikauden dialogeista, joiden lukemisessa meidän onkin etsittävä uusia teitä.

Kristinuskon ja Modernin jälkeinen lukutapa edellyttää luopumista kuvittelusta (*Vorstellung, representation*) niiden maailmojen hyväksi, jotka saattavat antaa puheelle merkityksiä. Tässä tekniikassa Platon osasi paljon: hänen retoriset taitonsa huimasti ylittävät ne lukutavat, jotka on kanonisoitu filosofian historiassa. Platon myös osoittaa, kuinka filosofia on aina muuta kuin poroporvarin lohdutusta tämän piehtaroidessa eettisessä ja fyysisessä kyvyttömyydessään.